

Westen for Leibak (5)

Af Knud Madsen Nielsen, Vestervig

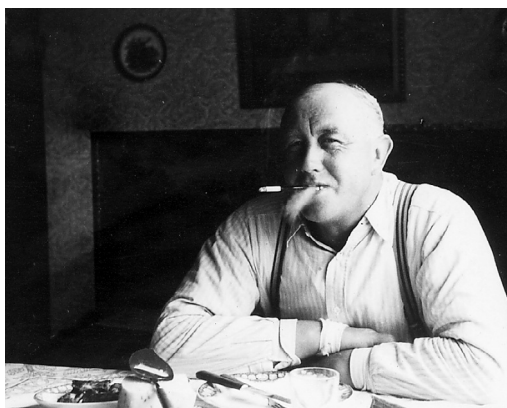
På session i Vestervig 1953

Dengang var en sessionsdag noget ganske særligt for unge mænd. Man var først rigtig voksen, når man havde været på session og siden aftjent sin værnepligt, eller "Wæt i kongens tjenest" som det blev kaldt. Der blev ganske vist sagt ved ens konfirmation, at man nu gled ind i de voksnes rækker, men det føltes nu ikke altid sådan, nej, så var sessionsdagen noget helt andet. Da kunne det godt tolereres, at de drabelige kommende krigere fik en lille kæp i øret, det var der kun få som tog anstød af.

Vel ankommet til Tinghuset, blev vi vist ind i et lokale, hvor der langs væggene var lange bænke. Arrestforvareren som var til stede, bad os lægge al klunset, og anbringe det på bænken og dernæst vente til det blev vores tur. Vi blev lukket ind i sessionslokalet nogle stykker ad gangen.

Inde i det store lokale sad politimesteren og en betjent. Der var alle herredets sognefogeder, hvoraf jeg kun kendte vores lokale sherif, ja det kaldte vi unge mennesker ham, Peter Pedersen fra Madsted og min gamle grandonkel Kræn Therkildsen fra Lodbjerg. Der var officerer og militærlæge tilstede, og minsandten om der ikke også sad en massiv dame og tronede bag en skrivemaskine. Vi havde vel ikke regnet med, at der var damer til stede, som kunne skue os i al vor ungdoms nøgne pragt. Det gjorde hun heller ikke, hun værdigede os ikke et blik. Der var ingen grund til med hænderne at prøve at skjule de mest fremragende punkter.

Vi blev dernæst undersøgt af lægen, som drejede det sig om kåring til et dyrskue. Vi blev undersøgt i hoved og andre steder, vi skulle gabe op og blev set efter i munden. Vi blev vejret og målt og blev i det hele taget gået godt efter i sømmene. Enkelte, som helst ikke ville ind som soldat, mødte op med alle mulige og umulige erklæringer og attester for at slippe,

*Martin Ruby Agger (farbror Martin)
født 16/1 1895 - død 2/3 1958.*

men det var kun meget få, som dengang slap for militær-tjeneste. Om man så havde træben, skulle man i det mindste møde op på sessionen, om ikke for andet så for at blive kasseret.

Når så kåringen var til ende, brølede en officer hvilken våbenart vi blev udskrevet til. Der må på et tidligere tidspunkt have været stort mandefald blandt det let motoriserede infanteri, for dertil kom de allerfleste.

Arne Pedersen fra Istrup, Nutte Mekaniker fra Morup Mølle og jeg blev udtaget til livgarden. Det er mit indtryk, at sognefogederne helst så, at der blandt deres unge mænd blev udtaget nogle til livgarden, og det blev vi tre så. Tjenesten ved livgarden var kendt for at være en del hårdere end andre våbenarter, så nogle af de andre fremmødte betragtede os med en vis medlidenhed.

Dengang var garderhøjde 175 cm., og det er det mærkværdigvis endnu. Her er der slet ikke taget højde for, at de unge mennesker nu om stunder bliver endog meget højere end dengang. Jeg var engang til forældredag i Sandholmlejren, hvor min søn på det tidspunkt aftjente sin militærtjeneste ved livgarden, og

selv om knægten er næsten to meter lang, var flere af hans kammerater det også, nogle var højere, og en enkelt var lige ved at rage op over trægrænsen med sine 214 cm. Vi stolte fædre følte os som pygmæer.

Da sessionen var overstået cyklede jeg til Agger for at besøge faster Martha og farbror Martin. Han var ikke min farbror, da han var gift med min faster, men vi børn kaldte ham altid sådan. Der var bal eller "dang sang", som det kaldtes, på badhotellet om aftenen, og det var min mening at deltage i det. Forinden var jeg lige et smut ovre hos faster Thilde, og da Christian og Magnus Ruby samt Henry Hummel, som han blev kaldt, netop manglede en fjerdemand til et slag "fedtmule" kom jeg med til kortspillet. Vi spillede om øl, og da jeg jo nu var voksen, fik jeg også min part. På et tidspunkt måtte jeg opgive tanken om at komme til bal også, og jeg skrævede hjem til faster Martha og blev puttet under en af hendes store tunge dyner. Farbror Martin flired lidt, - han havde jo også selv engang været på session. Han spurgte, om jeg ville have en spand ind ved siden af sengen, - sådan for en sikkerheds skyld, men det var ikke nødvendigt, - ikke mere. Jeg havde inden jeg gik ind lænet mit svimle hoved op mod det sorte tjærede udhus.

Soldatertid

Tidligt om morgenen den 10. nov. 1954 rejste Laust og jeg så af sted, for at komme i kongens klæder. Vi blev kørt til stationen af Johs. Henriksen fra Svankjær. Arne Pedersen sad i bilen da den kom, han var blevet hentet først. Knud Mekaniker så vi ikke noget til, ham mødte vi først i lejren.

Vi rejste på militærbillet, og måtte derfor ikke benytte lyntog, men i Struer gik vi alligevel om bord i lyntoget. Togmanden blev stiktosset, da han opdagede det, og vi blev hældt ud i Fredericia. Vi skyndte os at gå lidt længere hen langs toget og gå ind i en anden vogn. Nu blev togmanden endnu mere tosset, da han så os igen, han lod os dog blive helt til København, stående op i mellemgangen forstås, men bøde var det mindste vi risikerede, skydning ved dag gry næste morgen var mere sandsynlig.

I København skiltes vore veje. Laust og jeg boede dog om natten hos min svoger og søster, og tog sammen ind til hovedbanen næste morgen. Jeg skulle med toget til Frederikssund, og Laust til Holbæk, hvor han skulle møde, for senere på dagen igen at komme til København.

Det vrimlede med unge mænd på perronerne. Alle i jakkesæt og lille håndkuffert. Der var også nogle ondsksfuldt udseende soldater med hvide hjelme, knipler og revolvere, og armbind hvor der stod MP. De fik os losset ind i de rigtige tog. Dengang var der kun indkaldelser to gange om året, så det var mange tusinde, det drejede sig om. I Frederikssund blev vi omladet i busser, som kørte os til Jægerspris. Snakken gik livligt der, og der var mange drabelige karle imellem, som bare kunne det hele.

Alle blev læsset af udenfor lejren, og vi gik ad en asfalteret vej ned mod lejren. Ved enden af vejen stod der en befalingsmand og skreg hele tiden "1. regiment til venstre, livgarden til højre". Jeg traskede så til højre hen mod de usle røde barakker, hvor vi åbenbart skulle bo. 1. regiment blev indkvarteret i helt nye stenbygninger med varmetue og centralvarme og jeg ved ikke hvad. På en stor plads stod livgardens musikkorps og spillede. Vi troede at det var til ære for os, men vi blev klogere, de øvede sig bare. Vi blev ført hen til en stor garage, hvor en skrigeballong til fenrik ville vide vores navne, og hvor vi var født. Da jeg for skade kom til at sige Vestervig Thy, blev han stiktosset. Jeg skulle kun svare på det jeg blev spurgt om. Der fandtes kun een Vestervig, og at den lå i Thy behøvede jeg ikke at belære ham om, han kunne godt sin geografi.

Så var vi på depotet og fik udleveret mundering og en papirsæk til vort civile tøj, som blev sendt hjem.

Så blev vi i sluttet trop ført til vore respektive barakker under kommando af en korporal. Han prøvede at få os til at marchere i takt, men det lykkedes vist ikke helt så godt som han ønskede det, for han skreg op om, at vi lignede Svedby kaninavlterforening på skovtur. Inde i barakken skreg han "givagt" og forklarede, at det betød "hold kæft og hør efter" så havde vi allerede lært det. Han viste os så tilrette og for-

klarede alt det vi skulle og ikke måtte. Han sagde også, at han hed hr. korporal Bragh, men da en for skade lidt senere kom til at kalde ham hr. korporal Bang, blev han helt vild igen. Det var da heller ikke nemt for 315 at huske navne første gang det var blevet udtalt, men han vidste dog, at det havde lidt med fyrværkeri eller krig at gøre.

Vi lærte at rede senge, og de lignede allesammen horekasser i havsnød, så det blev om og om igen.

Da det blev sengetid råbte han op nede i den anden ende af barakken, at vi alle skulle komme og se, hvordan en rigtig soldat så ud. Det viste sig at være Arne, der som den eneste var i lange underbukser. Korporalen ville så vide, hvad Arne ville tage på, når det blev koldt. Arne svarede "to par, hr. korporal".

Vi var 30 mand i hver barak, og den første morgen, blev dørene revet op kl. kvart i 5 og ind stormede befalingsmændene under råb og skrig og sparkede på sengene. Vi sprang forvildede rundt og prøvede at fumle os i den endnu ukendte mundering.

Det første som skulle læres var at træde an i gården, og det kunne ikke gå hurtigt nok, så det gik meget af formiddagen med. Sergenten forklarede, at når kommandoen "træd an i gården" lød, ville han ikke se eet røvhul, men samtlige 30 røvhuller i døren på engang. Den første uge måtte vi ikke komme uden for lejren overhovedet. Vi skulle først lære militær anstand m.v. Ellers kunne man risikere, at de sagesløse indbyggere i Jægerspris fik et chok ved synet at os. Vi kunne også forstå, at befalingsmændene var meget kede at det, på vore forældres vegne, som havde opfostret så håbløse personer, men nu ville befalingsmændene gøre alt hvad de kunne, for at hjælpe vore forældre med at få nogenlunde ordentlige mennesker ud af os. Godt kunne det jo aldrig blive, men i det mindste var de da fri for os i de næste 18 måneder, og alene det måtte være en stor lettelse. Således gik den første uge, hvorefter der faldt mere ro over det hele. Som månederne gik, fik vi lært hvad vi skulle, og befalingsmændene viste sig at være både flinke og retfærdige, når vi passede vores ting. De ville

åbenbart tage pippet fra os lige fra starten. Da var vi jo det værste de havde set, og en skændsel for fædrelandet. Da vi langt om længe blev hjemsendt, sagde obersten, at vi var det bedste hold han havde haft. Det havde alle foregående hold også været.

Hver lørdag var vi til parade inden vi måtte rejse på orlov. Det var et nåleøje at slippe igennem. Det mindste der var i vejen - og vi fik lørdag-søndags orloven inddraget. Det var ellers hylende grinagtig at høre på befalingsmændenes bemærkninger. Vi kunne kun presse vore uniformer ved at gøre dem lidt våde, og lægge dem under vore lagner og så sove på dem om natten. Det virkede for det meste, men hvis en havde været uheldig og haft en urolig nat, kunne det se mærkeligt ud. Således hørte jeg korporalen råbte til en uheldig "presser": "Hvordan satan er det De ser ud, De vil vel ikke prøve at bilde mig ind, at det kan lade sig gøre, at presse et par bukser således på kun een nat. Og De derhenne, nej ikke Dem, ham den mærkelige der, De ser ud som om De er blevet hældt i uniformen".

Nogle gange blev vor gulvvask kasseret og skulle gøres om. Bussemanden ville så komme en halv time efter og se om det var bedre, ellers om igen. Efterhånden fandt vi ud af, blot at stænke lidt vand på gulvet, og når sergenten så kom igen lød det altid: "Ja, sådan skal det gøres, det kunne I lige så godt have gjort første gang, mig er der ingen der kan snyde".

Hvis en soldat i skydningen på vej ud til parade, havde fået vendt huen forkert, så kokarde og hærmærke vendte bagud, kunne man høre befalingsmændene kagle op om, at her stod en mærkelig person, som var sat forkert sammen. Hovedet vendte forkert. Næsen plejede at sidde lige under kokarden, og her var det røvhullet. Det blev så drøftet hvad der var at gøre, og der blev enighed om, at langsom skydning måtte være det rigtige: "Ja, galede løjtnanten op, langsom skydning med lunkent lort".

En meget varm sommerdag skulle vi ud på en af de berygtede og meget lange marchture, som varede hele dagen. Hver time havde vi hvil i ti minutter, og skulle så ligge på ryggen med

fødderne op ad en grøftekant for blodomløbets skyld.

Kort efter starten hjemmefra, hørte jeg sergenten spørge min sidemand, om han var glad for Jægersprislejren og for at være der, og det blev besvaret med et afgjort "nej". Sergenten mente dog, at det kunne blive bedre senere, og at soldaten efterhånden nok skulle blive glad for at være der. Denne svarede, at det blev han aldrig, han blev faktisk deprimeret hver gang han så lejren. Langt hen på eftermiddagen, da vi næsten ikke kunne gå mere på de varme og ømme fødder, gjorde vi holdt for hvil. Vi kunne forstå, at vi først nu skulle tiltræde hjemvejen, så det var jo lyse udsigter. Vi vidste ikke hvor vi var, da vi havde gået ad mange forskellige veje hele dagen. Lidt fra os var der en høj bakke, og sergenten bad føromtalt soldat gå op på bakken og fortælle hvad der var at se deroppefra. Da han kom derop, var det ligesom han stivnede, og så råbte han glædesstrålende: "Jamen vi er hjemme, lejren ligger lige lidt derhenne". Vi havde åbenbart nærmet os den fra en side vi ikke kendte. Nu ville sergenten vide, om soldaten alligevel ikke var glad for at se lejen og komme hjem i den, og nu lød svaret: "Jo, det er det bedste jeg har set, det skal blive godt at komme hjem". Disse marchture var det værste jeg kom ud for, da mine fødder ikke rigtig kunne holde til det.

Hvis der kom en bil blev der råbt "panserskjul", og vi for så i dækning nede i grøfterne. Kom der en cyklist lød der "flyverskjul", og så måtte vi i dækning under buske og træer. Når det var hændt mange gange, kunne de stakkels intetanende cyklister vel ikke forstå, hvorfor 100 soldater stirrede olm og rasende på dem, mens de cyklede forbi.

Juleaften 1954 fejrede jeg i arresten i Jægersprislejren. Jeg var dog ikke arrestant, men derimod vagt sammen med tre andre. Der var ingen indsatte i arresten, så det med vagten kunne vi tage ret let. Det var sådan, at hele styrken skulle hjem på juleorlov, men der skulle dog blive 16 mand tilbage i lejren som diverse opsyn m.v., og disse skulle så hjem til nytår i stedet for. Der blev bedt om frivillige til at tilbringe jul i lejren, og der meldte sig ca. 4 gan-

ge så mange, som der var brug for. Jeg var dog blandt de heldige som først skulle hjem til nytårsaften. Det ville jeg helst, da der var meget mere fest i gaden den aften for unge mennesker. Juleaften var og er skam dejlig, men for 20 årige unge mænd der skal hjem på en tiltrængt orlov, var nytårsaften dog bedre.

Vi få tilbage i lejren havde det fint. Vi skulle bare være der, og ellers skiftes til at gå brandvagt. Vagten juleaften blev der trukket lod om, og jeg trak selvfølgelig "juletræet" som det hed sig. Dvs. vagt juleaften fra kl. 1800 til kl. 1800 juledag. De 12 andre skulle til juletræ hos 1. regiment sammen med lejrkommandanten og dennes familie. Vi fire uheldige måtte dog skiftes til at gå ned og spise julemaden og se juletræet.

Jeg var den sidste, så da jeg dukkede op til festen, var alle andre gået. Men der brændte da endnu et par lys på træet, og min mad stod klar, og den var både varm og god. Et glas rødvin var der også. Jeg kunne så snakke lidt med konerne, som arbejdede i kostforplejningen, men de havde jo også småtravlt. De skulle hjem for at holde jul for familien.

Det var ellers en meget fin juleaften vi fik. Jeg har oplevet mange af slagsen og de fleste flyder efterhånden sammen, men den ene kan jeg huske blandt alle de andre.

Som nævnt mødte vi på vagt i arresten kl. 1800. Der var en sergent med. Han foreslog at vi pyntede op i stuen så godt vi kunne med de forhåndenværende ting. Alle julegaver fra hjemmene var der, og lige som vi skulle til at åbne dem, kom der en person fra K.F.U.M. med et lille juletræ med lys og det hele. Det var til de vagthavende soldater. Så kom der gaver fra soldaterhjemmet og fra forskellige civile i Jægerspris til vagthavende soldater, og det var jo kun os 4. (vi delte dog pænt med de andre kammerater). Så kom der forskelligt juleknas fra lejrkommandantens kone, og endelig en gave fra HMS. kongen. Jeg fik en pibe og en pakke tobak. Jeg røg aldrig pibe, men kongen har nok taget fejl af mig og en anden. Vi var jo mange og så ret ens ud.

Den første der skulle gå post for gevær var mig, og det var mellem kl. 1800 og 2000. Ved

lågen ved Ndr. Dråby kom vi helt ind i landsbyen, og da de færreste brugte rullegardiner, kunne jeg se folk spise eller danse om juletræet. Jeg følte mig bestemt ikke som den lille pige med svovlstikkerne, for jeg glædede mig til at skulle hjem på den første orlov om kun få dage, og forøvrigt var det rigtig julevejr med let frost, så iskrystaller glimtede alle vegne. Det var en dejlig oplevelse.

Da de frivillige meldte sig til tjeneste i julen, var der ellers lidt bekymring blandt officererne. For i mellem de frivillige var 315. Han var det man kalder kompagniklovn. En sådan fandtes i alle kompagnier på den tid, hvor ingen blev kasseret. Han kunne ikke følge med i den daglige tjeneste eller nogetsomhelst. I starten blev han knaldet hele tiden, så han aldrig fik lørdags-søndags orlov, men efterhånden fandt befalingsmændene dog ud af, at det ikke skyldtes manglende vilje, men mere evne. Så lod de ham være stort set, og han kom på orlov som alle andre. Han fandt dog snart ud af at benytte sig af "fredningen".

Men han meldte sig som nævnt til julevagt. Premierløjtnanten var bekymret og spurgte, om han nu var klar over, at han ikke kom hjem juleaften, og det var 315. Så kom sergenten: "De må være helt klar over, at når Deres kammerater rejser hjem til jul, skal De blive tilbage her, ikke noget med juletræ og gåsesteg sammen med mor og far, og De kommer heller ikke til at danse om juletræet sammen med faster Oda eller hvad fanden de nu hedder, det bliver her i lejren." Men da 315 holdt fast ved sit, fik han lov til at blive. De ville vel bare være sikker på, at de ikke fik vrøvl med familien over at drengen ikke kom hjem til jul.

Den 29. dec. kom så kammeraterne hjem fra juleorloven, og den næste dag, skulle så vi 16 "uheldige" hjem på nytårsorlov. Der var en begyndende epidemi af halsbetændelse eller angina om man vil. Jeg mærkede godt at jeg fik ondt i halsen lidt efter lidt, men natten inden orloven sov jeg slet ikke på grund af smerter og feber. Ved morgenvækningen hvor råbet lød som sædvanligt: "God morgen, så står vi op, er der nogen som skal til lægen?" havde jeg høj feber, og under normale omstændigheder var

jeg gået til læge. Det undlod jeg dog, vel viden- de at jeg omgående var blevet indlagt på infirmeriet. Det havde ellers ingen noget imod til hverdag, men den dag hvor man skulle hjem for første gang i uniformen, var det jo noget ganske andet.

Jeg bed smerterne i mig, og kom også med toget, hvor jeg sov det meste af den lange vej hjem. Da jeg kom hjem, kunne mor se, at jeg var syg, og jeg fik læge næste dag.

Han ordinerede noget medicin, og jeg kom da også på højkant til nytårsaften. Det var nok ikke så meget medicinen, som forventningen om fest og ballade, der fik mig ud af sygelejet.

En orlov får hurtig ende, og snart var vi tilbage i lejren til kadaverdiciplinen. Maden var udmærket men lidt ensformig i det lange løb. En dag vi sad og spiste i kostforplejningen, fik vi besøg af to velfærdsofficerer, som udspurgte os om madens kvalitet og hvad vi syntes om den. De udspurgte også "kompagniklovn". Alle som har været soldat ved, at en sådan fandtes i alle kompagnier. Uanset evner blev alle indkaldt. På spørgsmålet om hvad han syntes om maden, svarede han, at den "var e ret gue". De ville så have at vide, hvad han havde spist af tørkost til frokost. Han tænkte sig godt om: "Jo, føst fæk æ en halv støk mæ leverpostej, å så fæk æ jen te mæ leverpostej". Hertil indskød officererne, at leverpostej da også var udmærket mad, og om han da ikke havde fået andet?: "Jow, så fæk æ en støk mæ marmelade, og da æ havde spist den, så fæk æ en støk til mæ leverpostej". Sådan.

Indkvarteringsforholdene i lejren var under al kritik. Vi boede i de tidligere flygtningebarakker, det lignede faktisk en koncentrations-lejr. Vi var som nævnt 30 mand i hver barak, og i den ene ende var der en kakkelovn samt et vaskerum med 5 vandhaner med koldt vand. Når vi om fredagen skulle have brusebad foregik det i et aflukke uden tag over.

Toiletforholdene bestod af en lang barak i den ene ende af lejren med gammel dags wc-spande som var meget store. De blev tømt om natten af et firma og fjernet udefra gennem en lem i barakken. Selve wc-kassen var så høj, at der var en trappe på den, der skulle jo være

plads til meget. En nat hvor en af mine kammerater sad på kassen i et nødvendigt ærinde, hørte han det rumsterede nede i den, han vidste ikke, at den blev tømt udefra. Han kiggede ned i kassen og så lyset fra en lommelygte dernede og råbte overrasket: "Hwa hulen ligger du og roder dernede efter".

Det skete nogle gange, når vi stod opmarcheret i kompagnigården, at der blev råbt, om der var udlærte elektrikere iblandt os, og var der så en som meldte sig, fik han ansvaret for, at lyset blev slukket kl. 22 på stuen. En med studentereksamen skulle viske tavlen ren når vi havde haft teori. Da der blev efterspurgt ikke rygere og nogen meldte sig, blev de sat til at gå brandvagt om natten, og sådan var det fremdeles. Da der så en dag blev råbt, om der var nogle som kunne skrive på maskine var jeg i syv sind om jeg skulle melde mig, men jeg gjorde det, og minsandten, der var BINGO. Der skulle bruges en kontorordonnans på selve Livgardens Kontor i København. Jeg skulle først aflægge en prøve på kompagnikontoret, og jeg glemmer det aldrig. Skriveren kom med en salmebog og bad mig afskrive "Vor Gud han er så fast en borg", hvorefter han gik sin vej, så jeg havde god tid, og da han kom tilbage var opgaven løst fejlfri, så nu skulle jeg til København i 10 måneder, men først skulle jeg have helt nye uniformer, da jeg også var ordonnans for chefen for livgarden, samt adjutanten og livgardens skriver. Min opgave var at udføre almindeligt kontorarbejde, skrive dagsbefalingerne og duplikere dem samt skrive "fragtbreve", når en soldat skulle i spjældet. Det var mest i Kastellet de skulle sidde, men var der ikke plads der, kom de i Vestre Fængsel.

Det blev en dejlig tid. Jeg skulle først møde kl. 8 og havde fri kl. 17.00. Den første dag jeg mødte på kontoret blev jeg sat ind i tingene af skriveren, premierløjtnant Leth. På mit skrivebord var der en ringeklokke som stod i forbindelse med oberstens kontor. Jeg fik at vide, at når den ringede een gang skulle jeg hente adjutanten, kaptajnløjtnant H. H. Jørgensen, ringede den 2 gange var det skriveren som skulle ind til chefen, og 3 gange var det mig selv, men, sagde skriveren: "Ringer den fire gange sprin-

ger vi allesammen ud af vinduet". Der var en ældre oberstløjtnant som havde et kontor på kasernen. Det var min opgave at tænde op i hans kakkelovn en halv time før han kom, og jeg fik at vide, at det skulle jeg være yderst påpasselig med, for hvis kakkelovnen gik ud inden han kom, blev jeg uden videre indberettet for tjenesteforsømmelse, og så var det afgang tilbage til geleddet. Og så en dag i stille og tåget vejr blev der ringet inde fra oberstløjtnanten, at kakkelovnen var gået ud, og ordonnansen havde at stille hos ham omgående. Jeg var klar over, at nu var min gode tid forbi. Da jeg kom derind så han ikke vred ud. Han sagde så, at han godt var klar over, at unge mennesker nu om stunder vel næppe kendte en kakkelovn, men var vant til centralvarme, og jeg skyndte mig at sige »javel hr. oberstløjtnant«, selv om jeg kendte kakkelovne godt.

"Men nu skal jeg vise Dem, hvordan man tænder op i en kakkelovn. Først krøller man en avis sammen og lægger små pinde ovenpå, så lidt større stykker træ og ovenpå det koks", og det gjorde oberstløjtnanten så, mens jeg nøje fulgte med i det: "Er det så forstået?". - Javel hr. oberstløjtnant: "Nå, men stik så af med Dem". Da jeg kom tilbage til kontoret ville de vide, hvornår jeg skulle væk, de skulle jo helst have en anden ordonnans inden, og de ville næsten ikke tro på, at jeg kunne blive og at oberstløjtnanten personlig havde vist mig kakkelovns-optændingens svære kunst.

På kontoret havde vi to civile damer ansat. Da jeg engang kom tilbage fra orlov var jeg i toget kommet til at rejse sammen med et par gamle gardere, og dengang var der restaurationsvogn i lyntoget. De inviterede mig ind i restauranten og beværtede mig med forløren skildpadde og ikke mindst øl. Da jeg mødte op på kontoret og meldte mig tilbage til tjeneste, var der heldigvis kun de to damer der. De snusede lidt og sagde, at jeg stinkede af øl, hvad der var en alvorlig sag. De bad mig gå ind på belægningsstuen og sove lidt, og hvis der blev spurgt efter mig, ville de sige, at jeg var blevet sendt i byen i et eller andet ærinde, og så kunne de ikke gøre mere, men det var næsten fyraften, så det gik fint.

På vintermanøvre Vi gravede os ned i en skov og var der i en uge. Skønt det aldrig frøs under 20 grader, var der ingen som blev syge, ja ikke engang forkolet.

Os "afgivelser" som vi kaldtes, skulle ikke deltage i den almindelige militærtjeneste, men udelukkende passe de forskellige jobs, som vi var afgivet til. Vi boede på en belægningsstue for os selv. Da så der kom et nyt vagtkompagni på kasernen havde det en strid premierløjtnant som hittede på, at vi afgivelser skulle stille til morgenløb hver dag, for at vi ikke skulle blive for fede. Vi skulle løbe Rosenborg Eksercerplads rundt tre gange i stærk fart. Jeg tænkte ved mig selv, at det skulle blive løgn. Jeg løb derfor så stærkt jeg kunne, for at blive rigtig svedig og sørgede for at komme for sent på kontoret: "Hvorfor fanden kommer De for sent og hvordan er det De ser ud, har De taget bad med uniformen på"? brølede adjutanten. (Jo, adjutant staves med "t" og ikke med "d", det fik jeg da lært.) Jeg meldte så, at jeg efter ordre fra premierløjtnant ditten eller datten fra

nu af skulle møde hver morgen til løbetræning. "Vil De være så venlig at give premierløjtnanten besked på omgående at melde sig til mig, og derefter går De i bad og ifører Dem en anden uniform". "Javel hr. adjutant." Hvad derefter skete ved jeg ikke, men jeg kom ikke mere på løbetræning.

Men denne premierløjtnant kunne andre "julelege". En tidlig morgen fik jeg ordre til at møde foran kasernen til munderingseftersyn, det var det vi kaldte "persisk marked". Jeg skulle møde med al min udrustning til eftersyn. Dette eftersyn nedlod premierløjtnanten sig dog ikke til at foretage selv, det satte han en sergent til. Min udrustning havde hængt urørt i et halvt år, og jeg havde ikke tid til at gå den igennem. Hvis der var rust på et våben, gav det helt automatisk tre dage i brummen på vand og småkager, som det benævntes. Sergenten som

skulle foretage eftersynet, havde jeg kort tid før hjulpet da han var i en klemme. Når vagtparaden skulle afgå til Amalienborg skulle sergenten forinden aflevere en vagtrapport på Livgardens Kontor, og det skulle være i blå vagtmæssig uniform med bjørneskindshuen under venstre arm. Da han mødte med rapporten havde han ikke skiftet til blå uniform, og det fik han at vide han skulle og blev sendt tilbage igen. Da han så atter mødte op og afleverede rapporten fik han at vide, at den ikke var korrekt udfyldt og blev igen sendt retur for at gøre det bedre. Da han så kom tilbage var rapporten stadigvæk ikke udfyldt korrekt, og han fik en sidste chance for at gøre det. Idet han gik baglæns ud af døren fangede jeg hans øjne. Han havde været min sergent under rekrutttiden og havde altid været en reel fyr. Jeg fulgte efter ham og viste ham hvad der var galt, det var kun en lille bagatel, så da han kom igen, var alt i orden.

Det var så denne sergent som skulle gennemgå min udrustning. Da han bad om mit gevær så jeg til min rædsel, at der var rustpletter i munden. Han kiggede på bøssen men sagde

Garder 216318 Nielsen 1954 - 55 og 56.

ingenting. Da han rakte den tilbage til mig så han mig lige ind i øjnene og sagde: "Få snarest eftersat det gevær".

Ja, der var mange spøjse tildragelser i soldartertiden, men de kan jo ikke fortælles allesammen, men enkelte vil jeg dog nævne. En dag, hvor jeg kom ud på gangen foran oberstens kontor, stod netop den garder som ikke kunne lide maden i kostforplejningen, i gangen iført blå galla og bjørneskindshue under armen. Jeg blev naturligvis forbavset over at han var her, da jeg vidste han var med i vagten på Sorgenfri Slot, hvor arveprins Knud residerede. Da jeg spurgte ham hvorfor, svarede han: "A ska i æ hoel". (Jeg skal i spjældet). Da jeg ville vide hvorfor, svarede han: "A hår peest i prins Knuds gulerødder". (Jeg har pisset i gulerødderne". Det viste sig at være ganske rigtigt. Når vagten om natten gik rundt om slottet og nåede ned i køkkenhaven og følte sig trængende, lattede de sig i køkkenhaven, men til sidst blev slotsgartneren mistænkelig over stanken, og holdt køkkenhaven under opsyn, og der blev så bemeldte garder taget, om ikke just med buk-

*Chefen for livgarden kammerherre,
oberst Volmer Gyth.*

*Genindkaldt til 3. regiment i Viborg. Jeg står som nr. 1 fra venstre.
3. mand fra venstre kom fra en gård i Refs ved Hurup. Navnet var Nicolajsen.*

serne nede, så dog med åben gylp. Nå, den art gik ind under vagtforseelser, og der var fast takst for sådanne, nemlig tre dage i brummen.

Vagten på Sorgenfri fik forplejningen bragt hver dag fra Garderkasernen i København. De to små prinser, Ingolf og Christian, tilbragte megen tid sammen med garderne, og en dag var maden netop ankommen og prinserne var til stede. Ovennævnte garder mente der manglede salt, og sagde til prins Christian:

“Hej do Kresian, stik lie op te di muer å hint nøj sålt”. Og prinsen smuttede afsted, og de andre gardere var lidt betænkelige ved det, men kort tid efter kom prinsen tilbage med salt, - og så skulle jeg hilse fra mor og ønske velbekomme.

Dengang havde officerer og befalingsmænd et helt andet frisprog over for os værnepligtige end nu om stunder. Hvis den slags anvendtes i dag, ville de miste deres stilling. Men vi syntes for det meste det var hylende grinagtig - sådan var det bare. Befalingsmændene havde dog ikke selv noget imod en rap replik, bare den ikke var

respektstridig og dermed nedbrød disciplinen.

Jeg har nævnt, at der fandtes kompagniklover, men det var nu ikke alle, som var “kloverner” der optrådte som sådanne, af een eller anden grund optrådte de, som om de var. Jeg husker bl.a. een, som sikkert var lynende godt begavet, men dog skilte sig lidt ud, måske med fuldt overlæg?

Denne garder havde en tynd, høj fistelstemme, og en dag, hvor vi var på øvelse, blev situationen ridset op for os. - Vi var i stor fare for at blive omringet af fjenden. “Uha da da” udbrød denne garder med høj tynd stemme. - Ja, kompagniet kunne risikere at blive udslettet. “Uha da da”, lød det igen. Så kom det fra befalingsmanden: “Er der nogen spørgsmål til situationen?” “Ja huh ha da da, er det farligt?” Så kom det lettere irriteret fra sergenten: “Ja, De er jo ikke klogere, hvis Deres hjerne bestod af dynamit, og den blev bragt til eksplosion, ville eksplosionen ikke være stor nok til at skyde ørevokset ud”. - “Uha da da”. - “Ja såmænd, vist så, men hvad har De tænkt Dem at lave som

civil?" – "Så vil A bank rost å æ jærntæp." (Banke rust af jærntæppet)

Selv en lang soldatertid får ende. Da vi mødte til tjeneste var tjenestetiden 18 måneder, men da vi havde været indkaldt i en månedstid, blev den nedsat til 16 måneder, men vi var stort set ligeglade, 16 måneder var en evighed at tænke frem på. Det forekom endeløst, men alting får en ende og det gjorde soldatertiden også, og nu ligger den næsten 50 år tilbage.

Mens jeg var soldat blev jeg forlovet med Sonja, og efter hjemsendelsen fik jeg ansættelse i det store handelsfirma "Oceka", som havde til huse i et af de store gamle pakhuse i Nyhavn på den sjove side. Sonja fik ansættelse på Nørre Hospital, og vi ville egentlig helst være blevet i København, men det viste sig helt umuligt at få en lejlighed der, da vi ville giftes. Vi besluttede derfor at vende tilbage Westen for Leibak, da min bedstefars store hus stod ubenyttet hen, da han boede hos mine forældre, og disse havde efterhånden brug for min hjælp i forretningen, og således blev det, og bedstefar kunne flytte ind i sit eget hus, hvad der var en stor glæde for ham.

Tilbage til livet Vesten for Leibak

Lige inden jeg flyttede hjem til Lyngby, købte jeg en Nimbus motorcykle med sidevogn. Den fik vi megen fornøjelse af i nogle år, selv om fornøjelsen var så som så om vinteren, da var det en barsk fornøjelse til tider, så på et tidspunkt blev Nimbus'en skiftet ud med en brugt bil, og selv om bilen bestemt ikke var en potensforlænger, skulle jeg da ikke sidde og skræve over den i styrtregn eller snesjap. Sammen med min morbror Thøger og Karl Josefsen jun. købte jeg en havpram, som blev bygget af bådebygger Bonde fra Stenbjerg. Prisen var dengang 1500 kr. Det siger lidt om hvad penge var værd i 1956. En lignende båd ville i dag koste ca. 50.000 kr. Den båd var en god investering. Igennem mange år brugte vi havet flittigt med den, og havde en udmærket fortjeneste.

Vores hovedfiskeri var efter stenbidere om vinteren. Det kunne være en barsk oplevelse, da der ofte var meget hård frost. Det skete, at garnene frøs fast i båden inden vi kom i land med dem, men stenbidere var der nok af. De røde velsmagende hanner kostede først på

Min lille nevø Jørgen Fink og niece Lea Hammerich synes "bussen" trænger til at blive shinet op.

sæsonen 1.25 kr., og de store blå kulsøer med rognen, som bruges til kaviar, omkring 6 kr. stykket. Der gik dog ikke lang tid inden de røde blev næsten værdiløse, og kun kostede 5 øre på auktionen på Jegindø, og så blev de smidt ud igen. Engang bad gamle JAS mig om, at tage "kuelbassier" med hjem til ham. I Lyngby kaldtes stenbiderne sådan. I Agger kaldtes de grise. Jeg fandt 4 store flotte kuelbassier til ham og bar dem op i min rygkurv og kørte om til ham med dem. Han spurgte hvad de kostede, og da jeg sagde, at jeg skulle have 5 kr. i alt for dem alle fire, havde han nær fået et slagtilfælde. Det var ren oprækkeri. Noteringen fra fiskeauktionen lød på 5 Øre stykket, men han ville da være rimelig og betale en krone for dem, altså 25 Øre stykket, det mente han var en passende pris. Jeg bad ham rejse et vist sted hen samt til Jegindø, hvor han kunne købe sine fisk, nu tog jeg dem med igen og smed dem på møddingen, - farvel.

Ingefred, som havde hørt vores snak og kom ud og sagde - gå ind mæ dæ din gammel tosk, selvfølgelig skal Knud ikke levere fisk her til den pris do tøwes, nej, han ska heller ek nywes

mæ 5 kr., nej, han ska ha 10 kr. Josef gik hovedrystende ind over en sådan ødselhed. Pengene havde Ingefred dog ikke den dag, dem kunne jeg få ved lejlighed, og den kom jeg til at vente længe på, men jeg er holdt op med at vente. JAS hans tilbud viste sig at være det bedste, men Ingefred ville jeg alligevel ikke have haft betaling fra, hun var altid meget gavmild og gæstfri.

Når sæsonen efter stenbiderne var forbi fiskede vi efter rødspætter og gråtunger. Tungerne fik vi altid en høj pris for. Længere hen på foråret var det pighvar vi gik efter. Normalt kostede de næsten det samme som tunger, men det gjorde de af en eller anden grund ikke de første par år, det var lave priser.

Det mest givtige fiskeri var efter høstsild om efteråret. Dengang havde gårdene folkehold, og havde brug for mange sild til nedsaltning. Vi kunne afsætte alle de sild, vi kunne fange og mere til. Vi drev med garnene om natten og det siger sig selv, at vejret skulle være meget fint. Fangsterne kunne svinge meget, men 10 "wul", regnedes for fint. "Wul" er det jyske udtryk for "ol", altså 80 stk. og sildene blev aldrig vejret

Her har vi nybygningen. F.v. Thøger Iversen, Karl Josefsen og drengen er Johannes Svendsen.

men solgtes pr. ol. Det er for resten af benævnelsen ol, at olding kommer. Når en person blev 80 år, var vedkommende en olding. - Jeg husker tydeligt den allerførste gang jeg var på havet efter sild. Havet var blank som et spejl, da der var helt vindstille, og der var næsten fuldmåne. Da garnene var sat, lå vi en timestid ved yderenden af dem, og roede så ind for at se, hvordan de stod, og vi så straks, at der gik mange sild i garnene. Da vi ved daggry hev garnene ind, havde vi 55 ol, hvad der næsten var rekord. Denne rekord blev dog eftertrykkelig slået af os selv året efter. Vi lå kun ca. et kvarters tid ved yderenden inden vi roede ind, og vi så til vor store overraskelse, at der gik mængder af sild i garnene. Vi var kun nået halvvejs ind, da garnene begyndte at "summe", dvs. synke under sildenes vægt. Så var det med omgående at få garnene ind, for lå de først på bunden, kunne vi ikke bjerge dem pga. den store vægt. Det første garn fyldte hele agterenden, hvor Karl stod i sild til skrævet. Thøger, som nok ellers ville have det hele med, bad os ryste garnene, så så mange sild som muligt blev rystet af udenbords. De kom ind over rælingen i en tyk "pølse" på en halv meter, og snart var båden fyldt op. Vi var klar over, at vi ikke kunne have dem alle, og var rede til at skære garnene, som vi så ville miste. Til alt held begyndte der at blive mindre sild indover, og tilsidst var der slet ingen i de inderste garn, som vi så fik med. Der var kun få cm. fribord, men da havet var som et spejl og vi lå lige ud for landingspladsen, kom vi godt ind med ladningen. Der var ikke

*Thøger Iversen ved årerne.
F. 14/9 1897, d. 2/4 1986.*

mindre end 90 ol, fanget på under en halv time. Thorvald Iversen havde sat et par garn fast i krogen ved molen, og da han drog dem, var der ikke een eneste sild i dem, men det gjorde ikke stort, for vi havde brug for mange hænder til at pille sild af vore garn, og det blev betalt med naturalier.

*Karl Josefsen sætter rødspættegarn
F. 31/10 1917, d. 18/3 1982.*

Faresignalstationen

En sådan fandtes i alle fiskerlejer ved vestkysten i tidligere tider. De var udstyret med en signalmast, kanon, sirene, signalketter m.v.

På signalmasten hejstes der om dagen balloner, hvis havet begyndte at rejse sig, og om natten lanterner, en enkelt ballon betød begyndende sø, to at fiskerne skulle søge landing snarest, og tre balloner at landing var umulig, og at redningsdamper var tilkaldt.

Kanon og sirene samt signalketterne anvendtes i tåget vejr, så fiskerne kunne få landkending og sejle efter lyden. Mange turister tror, at kanonen skulle skyde en redningsline ud til strandede skibe, men det var bestemt ikke tilfældet. Det skulle da også være et besynderligt held, at strandingerne fandt sted lige ud for kanonen, og det måtte jo være en forudsætning, hvis kanonen skulle afskyde en redningsline. Kanonen havde en vægt som gjorde, at et par raske karle ikke bare lige kunne tage den mellem sig hen til strandingsstedet. Ganske vist

var den på hjul, men alligevel, og så i det løse sand.

Nej, den skulle give knald som kunne høres, og kanoneren var signalmanden. Signalmanden ansattes af fiskeriforeningen, som fik tilskud af amt og kommune til aflønningen, resten skulle foreningen selv betale. Det var gerne ældre fiskere som ikke mere brugte havet som fik stillingen. Foruden den vistnok ret beskedne løn, fik han alt det fisk familien havde brug for samt gratis lys og varme i signalhuset. En af de signalmænd som jeg husker bedst var Peter Svendsen, som havde jobbet i mange år, og han passede det med stor omhu. I signalhuset, som fik navnet "Peder Svendsens Hus" indrettede han sig godt. Der var både bord og bænke samt en sofa med sengetøj, så han ikke behøvede at gå hjem for at sove, hvis han snart skulle af sted igen. Det skete, at han boede der flere dage i træk, ikke mindst hvis han var røget uklar med Dorre, så sendte han os børn hjem efter proviant. Der var også telefon i huset samt ikke mindst en kakkellovn, og Peter holdt af meget varme, så den fik ikke for lidt kul.

Når kanonen skulle affyres blev den ladet med en lille sæk sortkrudt, som lige passede til løbet, og blev skubbet ned med en ladestok, dernæst en forladning af aviser der blev banket ned med ladestokken. Tidligere blev der anvendt en lunte af sortkrudt, som blev anbragt i fænghullet efter at en pregel var stukket ned gennem krudtsækken. Men sådan var det ikke i Peters tid, da var det mere moderne, da anvendtes der ikke lunte, men et brandrør, som passede ned i fænghullet, og selve affyringen foregik ved et ryk i en snor. Snoren var vel en to - tre meter lang, men det mente Peter var alt for kort, så han forlængede den med adskillige meter, så han under affyringen var i dækning bag en brink, hvis skidtet skulle eksplodere. Efter Peter Svendsen var signalmanden Niels M. Nielsen, bror til min bedstefar, men han var så mørkerød, at han om natten ikke turde gå op på signalbakken. Det gjorde det heller ikke bedre, at der var begravet en engelsk flyver lige foran kanonen. Dengang var der efterhånden kun lidt pramfiskeri fra Lyngby, så der var ikke mere så meget brug for at gå op på signalbakken, og det gjorde Niels så hel-

Kanonen hentes hjem. F.v. Egon Kruse og Sigfred Jensen.

Øvelse med redningsraket. Raketstationen blev nedlagt den 1. oktober 1975.

ler ikke når det var mørkt. Han havde fået anbragt en lang stage vest for signalhuset, og i påkommende tilfælde hejste han en flagermuslygte op i den, så pramfolkene kunne se hvor landingspladsen var.

Af og til skulle kanonen males, efter at der var banket rust af den og den gamle maling var skrabet af. Det kunne de gamle fiskere give tilbud på, og den billigste fik arbejdet, malingen betalte fiskeriforeningen.

En gang kom ham der havde arbejdet ind i butikken og satte sig på bænken og sagde, at sådan noget arbejde egentlig var meget interessant. Jeg kunne nok ikke gætte, hvad han fandt på kanonløbet inden under malingen? - Nej, hvad fandt du da, spurgte jeg? - Jeg fandt selveste Frederik den Syvendes genitalier med krone over. Nå, ja, jeg vidste meget vel, at det nok var kongens initialer manden havde fundet, og det er ikke sådan med de fremmedord, men han kunne jo også blot havde sagt navnetræk. "Genitalierne" ses stadig på kanonen, og nedenunder årstallet 1848, så de holder sig godt.

Da al fiskeri var ophørt fra Lyngby strand hentede vi kanonen hjem til byen, Sandet var blæst fra den, så den var væltet om på siden. Den blev anbragt ved forsamlingshuset efter at Stoffer havde støbt et fundament til den. Da forsamlingshuset blev solgt, blev den flyttet op til det tidligere redningshus, som ejes af skovvæsenet, og der har den sikkert fået sit endelige hvilested.

Der var for øvrigt mange som ville købe kanonen og der blev budt ret store beløb på den, men os i bestyrelsen for forsamlingshuset skulle ikke nyde noget af en sådan handel, for hvem ejede kanonen, hvem skulle have pengene og hvem skulle underskrive salget? Så nu står den på et passende sted.

Lige vest for Niels Madsens hus var strandingsstømmeret oplagret. Niels var strandfoged, og han var ikke meget for, at vi unger legede i tømmeret, han kom tit og skældte os ud, men vi tog hævn.

Jeg har nævnt, at han var meget mørkerød og overtroisk, så en buldrende mørk aften, satte vi en drage op over strandingsgodset, og vi bandt

en tændt lommelygte i halen på den. Vores drager var hjemmelavede og derfor ikke særlig stabile flyvere, de svang fra side til side og slog koldbøtter, så det så også mærkeligt ud, med det urolige lys, som bevægede sig over strandingstømmeret. Nu håbede vi så bare på, at Niels opdagede lyset, så vi ikke selv skulle gøre ham opmærksom på det, men det blev ikke nødvendig, for kort tid efter kom han udenfor med nogle naboer der havde været på besøg. De opdagede straks det mærkelige lys, og Niels Madsen råbte, at det var spøgeri eller forvarsel for et eller andet. Mens de stod og betragtede fænomenet, slog dragen en koldbøtte og bragede lige ned i tømmeret og lyset forsvandt. Niels skyndte sig ind, han skulle ikke hen for at se nærmere, han havde set rigeligt. Vi fjernede straks resterne af dragen, så der næste dag ikke var noget at se.

”Doktor” Madsen og ”postmester” Nielsen

En butik betyder uendeligt meget for et lille bysamfund. Det opdager man først for alvor, når den ikke findes mere. En butik er på landet ikke kun et sted hvor man handler, men et sted hvor man mødes og snakker om dagens begivenheder. I Lyngby havde vi i butikken en langbænk, hvor folk kunne sidde og sludre, mens de ventede på at det blev deres tur, men det tog de nu ikke så nøje, mange blev siddende i timevis og snakkede, og det er også sket, at nogle kom hjem uden at få de varer med, som konen havde sendt dem af sted efter.

Butikken fungerede også som en slags posthus, dog ulønnet. Folk kunne aflevere deres pakker som jeg så vejede og udregnede hvad der skulle på af frimærker. Girokort, postanvisninger og lignende havde vi tillige med frimærkesalg.

Hvis der kom pengeforsendelser til fjerntliggende sommerhuse, som f.eks. den meget kendte og berømte Mads Stages, så havde postbudet lov til at aflevere dem til mig, og jeg havde lov til at kvittere for pengene. Mads havde givet mig en fuldmagt. Butikken fungerede også som en slags bank. Det var ikke ualmindeligt, at sommergæster ved ankomsten godskrev deres kontrabøger med ret store beløb,

som de så kunne hæve efter behov samt købe for.

Retspræsident E. A. Abitz boede i Lyngby nogle måneder hver sommer og han havde som de fleste en kontrabog. Når halvdelen af sommeren var gået, kom præsidenten altid for at høre hvad han skyldte mig, og når han fik beløbet, indbetalte han det dobbelte, for som han sagde - Nu har jeg skyldt Dem penge i et par måneder købmand Knud, så kan De passende skylde mig i et par måneder.

Justitsminister Helga Pedersen betalte på en anden måde. Hun sendte mig en crosset blanco check, så kunne jeg selv skrive mit tilgodehavende på, og opgørelsen ville hun aldrig se. Nu har det aldrig ligget til mig at bedrage folk og hvis, var justitsministeren nok ikke den kloge at forsøge med. Hun blev senere højesteretsdommer.

Hvis folk blev syge og skulle til læge, kunne de hente en køreseddel hos mig, og så havde de fri befordring til doktoren, og det blev aldrig misbrugt, nærmest tværtimod. Det er sket flere gange, at en bekymret mor var i tvivl om barnet skulle til læge og bad mig lige se på det først. Det var jo ingen nytte til at lave stor ståhej for ingenting.

Således kom Annelise en dag og bad mig følge med hende hjem for at se på lille Tommy, som var faldet og slået panden ind i den skarpe kant på faderens motorcykle.

Faderen var på havet. Jeg fulgte med, og Tommy sad i sofaen og læste Anders And.

Han løftede ikke engang øjnene mens jeg kiggede på såret. Det var en grim flænge, og huden posedede lidt ud som en lomme, så Tommy måtte til lægen og syes.

En anden gang i juledagene kom en bekymret mor og bad mig se på Børges øje. Jeg havde hørt, at han havde fået et blått øje, det kunne jo ske i disse tider, men jeg fulgte da med. Børge lå oppe i sit værelse. Jeg har set mange blå øjne, men den her var fuldbragt. Den slags forsvinder for det meste af sig selv, men her sivede der en tynd stribe lyserødt blod ned ad kinden fra det lukkede øje, og jeg stillede diagnosen, at han skulle til læge, øjet kunne jo være beskadiget. Jeg gik så hjem og skrev en køreseddel, og

*En af "doktor Madsens" patienter, Jørgen Fink.
I døren min kone, Sonja, og længst til højre min søn, Manne.*

Børge kom af sted. - Hen på eftermiddagen kom han ind i butikken med en ordentlig forbindelse om øjet, og jeg ville vide hvad lægen havde sagt. - - Ja han såe - nå Pedersen, De har nok været til julefrokost! å så såe æ,- ja fanden ikkemæ, osse en go jen.

En sommer var min nevø, Jørgen Fink, så uheldig under badning i Besolevande, at træde på bunden af en knust flaske, og det blødte meget. Såret var ikke særligt langt, men dybden kunne jeg jo ikke vide. Vi havde i Lyngby en masse læger, så jeg sendte ham op til doktor Nannestad for at han kunne bedømme, om han skulle videre til vores egen læge. Nu var det slet ikke sådan, at folk benyttede lægerne til gratis konsultation, det var overhovedet ikke tilfældet nogensinde, blot at de lige kunne kigge på det og sige, om vedkommende skulle sendes til egen læge eller det var unødvendig. Nannestad var ikke hjemme, så jeg sendte drengen til Vestervig til H.C. Petersen som forbandt foden.

En dag kom der et ægtepar ret oprevet ind i

butikken. Manden havde et badehåndklæde bundet om venstre arm og han blev støttet af konen og satte sig tungt på bænken. Hun forklarede, at manden havde været ved at save brænde, og at saven var smuttet og havde såret ham i armen. De var gående ned til butikken, da konen ikke havde kørekort, og manden ikke kunne køre selv på grund af læsionen. Hun fortalte, at på vej herved kom der en bil kørende bagfra, og de opdagede, at det var medicinaldirektør, dr. med. Esther Ammundsen og dr. med. Emma Vestergaard. De hujede og vinkede for at standse dem, men de troede kun at de vinkede til dem i al venskabelighed, så de kørte blot videre mens de vinkede tilbage. - Det var bittert at redningen var så nær, og så se den forsvinde i en støvsky, som konen sagde.

De bad mig ringe efter en taxa, så manden kunne komme på skadestuen. Jeg sagde, at en sådan var der ikke her, men de kunne komme til sygehuslægen i Vestervig. Jeg tilbød dog først lige at kigge på såret inden jeg ringede, og det fik jeg lov til. Da jeg ville vikle badehånd-

klædet af mandens arm, så han mig lige ind i øjnene og spurgte, om jeg nu var sikker på at jeg kunne tåle at se såret. Da blev jeg for første gang betænkelig, for jeg er ingen havørn til blod og slemme sår, men det undrede mig, at det ikke blødte gennem håndklædet. Nå, endelig kom jeg ind til det levende, og hvad så jeg så der? Jo, der var en lille flænge på ca. 1,5 cm. og et par millimeter dyb, lige nok til at et par bloddråber kunne pible frem. Jeg sagde så, at det der kunne jeg selv ordne. Det var de nu ikke helt overbeviste om, men jeg forklarede, at jeg havde lært militær førstehjælp, og kunne lægge trykforbindinger ved pulsåreblødninger, give hjertemassage samt kunstig åndedræt, ja selv en midlertidig skinne ved knoglebrud kunne jeg lægge, men alt det var der jo ikke behov for her, så jeg hentede forbindingskassen. Først skulle såret renses og desinficeres, og til det brugte jeg jod. Der fandtes to slags, den lyserøde tøjsejod som ikke kan mærkes, og så den gode gamle lysebrune, som de fleste voksne har prøvet. Jeg besluttede, at det skulle være den og hældte det i riften. Manden lige frem sparkede i gulvet da det kom på, men man skal jo lide inden det bliver godt igen. Dernæst brugte jeg et plaster, først på kryds, og så på tværs, og så var behandlingen egentlig til ende, men i forbindingskassen var der så meget gazebind, så jeg vikledede en rulle af det om plastrerne, det så ligesom ud af mere, og dernæst fik manden badehåndklædet om armen igen, og jeg bad ham om at holde armen i ro de næste par dage, og det lovede han.

Kortslutningsmontøren

Det var ikke kun som "doktor" jeg optrådte, af og til også som elektriker, da vi havde fået elektricitet til Lyngby. Det bestod dog alene af at montere han- og hunstik samt sætte lys i julestjernerne som folk satte op i vinduerne. Således kom Christian Iversen en aften om til mig og bad mig montere en julestjerne for ham, han var ikke sikker på, at han selv kunne gøre det. Jeg svarede så, at den slags skulle udføres af fagfolk, og ikke af en kortslutningsmontør som han. Jeg monterede så stjernen for ham og skulle prøve om det virkede, og PLIM, al lyset

forsvandt i butikken. - Sagde du kortslutningsmontør? - grinede Christian. Nu er han forlængst død, ellers er jeg sikker på, at han grinede endnu.

Professoren

Vi havde mange spøjse personer i kundekredsen. En pinsedag hvor vi sad ved en solid pinsefrokost med det hele, dengang var butikkerne lukkede på helligdage, kom min bror, som var hjemme på besøg, til at kigge ud af vinduet. Han gloede lidt og spurgte så hvem den person var, der styrede hen mod butiksdøren - han ligner Ebbe Rode der giver den som distræt professor. Vi kunne så fortælle, at manden netop var en distræt professor. Han var i mørkt tøj og havde en paraply med, men den var dog ikke slået op, da det var tindrende solskinsvejr. Butiksdøren var naturligvis lukket, men kort tid efter bankede manden på gangdøren, og da min far åbnede for ham, udbrød han - De har vist glemt at låse butiksdøren op. Min far gjorde så opmærksom på, at det ikke var en forglemmelse, det var jo pinsedag, og derfor var der lukket. Nå sådan, men manden havde da tænkt sig at handle lidt, og det fik han så lov til. Han fik sine varer i en lille papkasse, og far lukkede ham ud af butiksdøren. Kort tid efter bankede han igen på gangdøren og mente, at han glemt en paraply, han mente bestemt han havde haft sådan en med. Far gik med ham ind i butikken, og ledte lidt, og fandt så paraplyen som var anbragt i et hjørne af butikken. Professor, dr. med og dr. phil. blev så lukket ud igen, men kort tid efter kom han tilbage. Han havde vist glemt at få sine varer med, da han hentede paraplyen. Nu kunne vi godt se, at far som stod let i tændingen, var ved at have fået nok, men han gik dog med ind i butikken, hvor papkassen med varerne stod på disken. Far sørgede for, at professoren fik sin paraply i hånden og papkassen under armen, hvorpå han lukkede ham ud med ordene - no er do wal sikker po, at do ka find hjem altså. Og det var manden, det var den vej og så til højre lidt senere, så det var ingen problem.

En varm sommerdag kom manden ned til Vilhelm Jørgensen og spurgte, om han kunne

grave en brønd til ham. Vandforsyningen til sommerhuset fandt sted fra et vandhul i husets nærhed, men i tørre somre, tørrede hullet næsten ind, der var kun noget slam tilbage. Det kunne Vilhelm godt påtage sig, og han fik bestilt de nødvendige brøndrør, og da de var ankommet gik Vilhelm i gang med arbejdet. Det var en glødende varm sommerdag, og på et tidspunkt kom professoren ud og spurgte, om han måtte have lov til at byde ind på en drink. Vilhelm tørrede sig om munden og sagde ja tak og gik med indenfor. Professoren kom med et ølglas og fandt en skruetoldsflaske frem. Disse flasker drev ofte i land ved havet og var meget eftertragtede til hjemmebrygget øl eller saft. I flasken var der en klar væske, og manden skænkede glasset næsten helt op. - Stop - stop, sagde Vilhelm, - Jeg skal jo helst kunne gå hjem. Vilhelm var spændt på, hvad han havde i glasset og smagte på det, - det var vand, lunkent vand. Inden vandhullet tørrede helt ud, havde professoren sikret sig et par flasker.

På bænken

Jeg har vist nævnt, at der i butikken var en sladrebenk. Den blev brugt flittigt, ikke mindst af sommergæsterne, som holdt meget af at sidde der og snakke med de venligtsindede indfødte som vi også kaldtes, eller endog maleriske indfødte. I butikken blev der knyttet mange bekendtskaber for ikke at sige venskaber mellem sommergæsterne og de fastboende, de mødtes jo ofte i butikken og kom således til at kende hinanden, og begyndte at omgås privat. Nu, da der ingen butik er, kender mange af turisterne slet ikke hinanden, de kører lige gennem byen og hen til deres sommerhuse, og det er så det.

I butikken kom der jo som bekendt mange kendte mennesker, det være sig ministre og andre politikere, skuespillere, tegnere, malere og andre kunstnere.

En dag sad der på bænken en gæst fra et af byens pensionater og betragtede de kendte mennesker som der netop kom en del af mens

Her ordnes verdenssituationen. F.v. Magnild Kruse, Jens R. Christensen, Egon Kruse, Jos Josefsen, Christian Munk Nielsen, Søren Iversen og Konrad Christensen. Siddende på bænken Aage Krogh.

han sad der. Ved siden af ham på bænken sad der en velklædt herre, og han bemærkede til denne, at her kom der da vist mange kendte personligheder, hvortil manden svarede - ja det gør der da, hvorpå han gik. Sommergæsten bemærkede så lidt spydig til mig - nå hvem var så han, han var måske kejseren af Kina? Hvortil jeg så kunne svare, at det var knap nok, men han var ambassadør i Peking, og det var lige hvad han var.

Karen Marie

I butikken kom der daglig en lille sjov og gammelklog pige som virkede yderst snusfornuftig. Hendes far var tatoveret på armene, og hun ville så have mig til at "tatovere" hende, og til det anvendte jeg en stempelpude og alle de stempler jeg havde. Resultatet blev ganske udmærket mente pigen.

Butikken var lukket om søndagen, men folk kunne bestille rundstykker og lignende om lørdagen, og så hente dem søndag morgen hjemme i privaten, hvor de blev anbragt i gangen på et bord. På poserne stod der navnet på ejermændene. Det kunne godt give lidt forviklinger

når Karen Marie hentede deres morgenbrød. Hun var for lille til at læse, men hun kiggede så i poserne og tog så den hun syntes bedst om indholdet i, og det var gerne den største. - Den der kommer først til mølle osv. En dag kom hun ind i butikken og satte sig på bænken med armene overkors og så demonstrativt på mig. Jeg spurgte så hvad hun skulle have, men fik at vide, at det kom ikke mig ved, jeg var en nysgerrigpeter og skulle ikke vide alting.

Jeg prøvede at forklare hende, at hun var nødt til at fortælle mig det, ellers kunne hun jo ikke få varerne med hjem, men det var forgæves, hun kneb læberne sammen og rystede på hovedet. Jeg lod hende så sidde, og efter et stykke tid ville hun vide hvornår Sonja kom. Jeg fortalte hende, at hun først kom om et par timer, men - det var liemøj - Æ wenter, og det gjorde hun så. Det vil sige, at efter en times tid kom hendes far og så hende sidde på bænken, og spurgte så hvorfor hun ikke havde fået varerne endnu. Jeg forklarede at hun ikke ville sige hvad hun var kommet efter, men det vidste faderen og nævnede et par ting, hvorpå Karen Marie hvæsedde: "Nå, så fæk do ilyvvel

Karen Marie og Thøger forlader hjemmet.

Karen Marie er færdig med sin is, næsten.

stillet di nysgjerrighed”. En dag hvor jeg kom til at kigge ud af kontorvinduet, fik jeg øje på Karen Marie for udadgående med sin lille bror Thøger, hånd i hånd. Thøger havde en lille rejsekuffert i hånden, og Karen Marie kom med promenadevogn med sin dukke i. Jeg gik ud for at spørge, hvor de agtede sig hen, og fik at vide, at de forlod hjemmet. Deres mor havde skældt ud, og det ville Karen Marie ikke stå model til, så nu tog hun sin dukke og bette Thøger med sig. De flyttede nu ned til faster Hilda.

Den gamle tækkemand og skibsrederen

I 1960 ville rederiet A. P. Møller bygge to store sommerhuse. De havde to i forvejen, og stråtaget var blevet lagt af tækkemand Kr. Nielsen fra Svankær. Rederiet ville gerne have ham til at lægge tagene på de nye huse også, da det var godt og solidt arbejde han leverede. Han var ganske vist over de firs år, men var rask og rørig. Kr. Nielsen blev så bedt om at komme til Lyngby for at tale om arbejdet, og selveste Mogens P. Møller og en arkitekt mødte op, og

min far og jeg var der også, da vi havde tilsynet med husene.

Arkitekten sagde så, at stråtagene skulle sys fast med ståltråd, hvortil Kr. Nielsen svarede: ”Ja, så blywer det uden mi hjælp, a bruger tækkegarn”. Arkitekten indskød så, at det var fordi det skulle være det bedste af det bedste, og Kr. Nielsen svarede: ”Ja netop, å derfuer bruger a tækgåer, det ant er fo glat, å æ tæg vil skrie en tidaws, og det wil a e stå model te.” Enden på det blev, at han fik lov til at anvende tækkegarn, men så var der prisen. Kr. Nielsen blev bedt om at indgive tilbud på de to store huse og de fritliggende garager. ”Tilbud, fnøs Kr. Nielsen, a ska e ha gien nøj tilbud, mi pris er 11 kr. i timen, og det samme te mi medhjælper, det koster det det koster, og a snyder e mæ æ timer”. Nå, det føjede de ham så også i, og så

82-årige Kristian Nielsen lægger her sit sidste stråtag. Det var i 1960 for rederiet A. P. Møller. Kristian Nielsen: født d. 18. november 1877 død - 14. maj 1969.

var der vel ikke mere at forhandle om, men jo, det var der. Kr. Nielsen ville have penge for sit arbejde hver fredag ved arbejdstids ophør, og det mente M. P. Møller ikke kunne lade sig gøre, rederiet skulle da først modtage en regning inden de kunne sende penge, men Kr. Nielsen havde ikke tænkt sig at sende regninger, han skrev blot timerne op på en lap papir, og så måtte det være nok, men penge hver fredag, basta. Enden på det hele blev, at rederiet sendte et a conto beløb op til min far på 30.000 kr., og af dem kunne han så betale tækemanden, tagrørene og vognmændene som hentede dem. Så nu var alle tilfredse.

En mand med magt over tingene

I 1960'erne, havde havet under en kraftig storm skåret så meget væk af stranden, at der var en lodret skrænt på 2 - 3 meter ned fra nedkørselsvejene. Vi strandfogeder kunne ikke køre strandingsgodset op, ligesom redningsvæsenet heller ikke kunne komme ned på stranden. Der blev søgt hjælp hos både amt og kommune, politiet under hvem strandfogederne hørte, klitvæsenet og redningsvæsenet, men der var ingen hjælp at hente nogen steder.

I juledagene fik jeg besøg af folketingsmand Kresten Damsgaard. Når han var i Lyngby, kom han tit ned og besøgte os. Vi nød så et par vaniljekranse og et glas portvin, eller det var måske omvendt. Damsgaard spurgte så om, hvordan det hele stod til, og jeg fortalte ham om vore besværligheder med havvejene, og at der ikke var nogen hjælp at få.

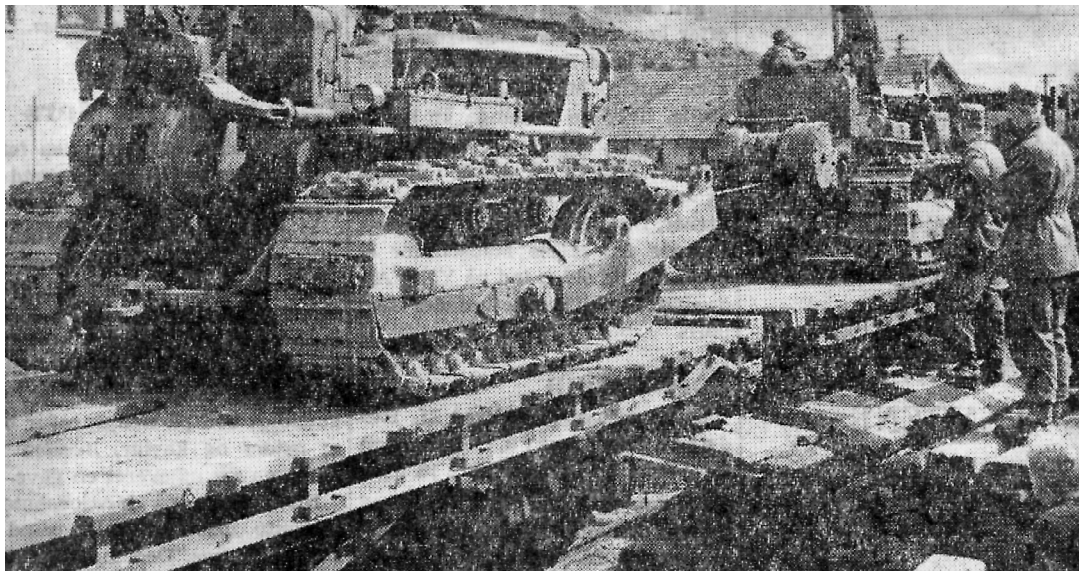
- Nå ikke, sagde han, det ska A nok klare, det kan militæret ordne, de bruger en masse pæng til ingen nøt, så no kan de for en gangs skyld lave noget nyttigt for pengene, - do hører nærmere. Damsgaard var dengang formand for finansudvalget, og sad som sådan på rigets pengekasse. Han blev senere kirkeminister og trafikminister.

Allerede næste mandag blev jeg ringet op af chefen for ingeniørregimentet i Randers, som ville vide, hvad det var de skulle gøre i Lyngby. Jeg forklarede ham det, og han sagde, at det skulle de nok udføre, men det blev ikke før juni måned, da de kun havde to af de store bull-

dozere, og den ene var i Tyskland og den anden var adskilt og lå i depot. Det kunne jeg jo ikke sige så meget til, og da Damsgaard kort tid efter ringede for at forhøre sig om hvordan det gik, fortalte jeg ham, hvad obersten havde sagt. - JUNI MÅNED fnøs han, ikke tale om, det ska være her og nu, do hører nærmere. Ikke ret længe efter blev jeg ringet op, det var af en ung pige kunne jeg høre, og hun spurgte om hun traf Knud M. Nielsen, og at det var fra hærkommandoen og at generalen ville tale med mig. Da jeg så fik ham i røret måtte jeg så igen forklare, hvad det hele drejede sig om, hvorpå han svarede at det var i orden. Der ville komme to ingeniørofficerer for at se på sagerne, og dem kunne jeg så vise tilrette med hvad der skulle gøres. Der blev aftalt en tid hvor de skulle komme, og det fik Damsgaard så besked på.

De to officerer afhentede mig ved butikken og jeg kørte med dem ned til havet. Jeg glemmer aldrig deres ansigtsudtryk, da vi kom op til fiskerhuset og de så den modtagelseskommission der ventede på os. Der var fhv. minister Per Federspiel, som med sig havde Gregers greve Ahlefeldt-Laurvig fra Egeskov slot. Greven havde dog ikke noget med sagen at gøre, han var gæst hos Federspiel og var så fulgt med. De to officerer kendte dem meget vel begge to. Desuden var der overklitfoged Rasmussen i fuld uniform samt klitplantør Ravn.

Da vi skulle til at stå ud af jeepeen spurgte en af officererne - sig mig lige, hvad er det i det hele taget det her drejer sig om, lige som vi skulle køre fra kasernen telefonerede selvste forsvarsminister Ninn-Hansen og spurgte til sagen, så det må være meget vigtigt, og jeg svarede at det var yderst vigtigt. Da vi var færdige med besigtigelsen fik jeg at vide, at de førstkommende mandag ville ankomme med det nødvendige materiel og at de ville begynde på arbejdet tirsdag morgen. Om mandagen blev jeg ringet op af stationsforstanderen fra Hurup der sagde, at der var kommet en forsendelse pr. bane til mig, men at det måtte bero på en fejltagelse. Jeg ventede ikke nogen banepakke og spurgte naturligvis hvad forsendelsen var, og standeren svarede nogenlunde således - ja jeg ved ikke om jeg skal grine eller græde, men det

Her ses kæmpezoeren på Hurup Station. Der er en mindre på blokvognen bagved.

drejer sig om den største bulldozer jeg nogensinde har set, den står på en blokvogn på rangersporet, og fragtbrevet lyder på dig. Jeg opfattede straks det komiske i det og svarede, at den var god nok, den var til mig.

- Jamen hvad vil du med den, og hvordan får du den herfra? Jeg svarede så, at sådan en dyt var da meget rar at have og at den ville blive afhentet i løbet af dagen, og det blev den så, og vi fik lavet alle vore nedkørsler.

Gustav Winckler og Harald Vestergaard

Gustav Winckler købte på et tidspunkt butikshuset i Lyngby, da det var blevet nedlagt som forretning. Gustav kom ofte i brugsforeningen i Svankær når han skulle handle, og som den meget ligefremme og venlige mand han var, kom han snart på talefod med uddeler Arne Thomsen. En dag Gustav kom for at købe vindueskit, havde Arne det ikke, men han havde et halvt bægerfuld hjemme i privaten, og det kunne Gustav få. Arne gik over for at hente kittet, og bad imens Gustav om at passe butikken, til han kom tilbage, og Gustav satte sig tilrette bag kasseapparatet. Kort tid efter kom ungkarlen, Harald Vestergaard, ind i forretningen. Da Harald så Gustav, stirrede han lidt på ham,

først fra den ene side og så fra den anden, og til sidst udbrød han: "Kinner vi hinajen?", men det mente Gustav ikke at de gjorde. - ja men der er nøj bekjend we dæ, do ku godt ligen ham Gustav Winckler. Gustav svarede så, at det var fordi de havde samme far.

I mellemtiden kom uddeleren tilbage og Harald ville vide, hvem den mand var, og Arne svarede at det var Gustav Winckler. - AA vrisede Harald, folk er så grim te å bild mæ nøj ind, trower do, at do ka bild mæ ind, te Gustav Winckler er bløven kommis i Svankær Brugsforening? - Sjønger do? spurgte han så Gustav, og denne svarede, at det gjorde han da af og til. - Osse i æ radio og æ fjernsyn? - Ja, også det, svarede Gustav. - Æ trower e po jer, I vil bild mæ nøj ind, men hvis det passer, så wel æ da lie sæj, at do sjønger e særlig godt, og så gik Harald. Da Gustav var på vej ud kom Thora Gramstrup ind, og hun udbrød - Nej som do ligner Gustav Winckler, og Gustav svarede - ja det siger folk jo.

Tobli Niels

Tossede Niels boede i Istrup, og han var meget tilbagestående, men det prøvede han at skjule efter bedste evne. Engang min far var på besøg

i huset, hvor Niels boede, sad Niels og "læste avis", velsagtens for at dupere far med at han kunne læse. Han vendte ganske vist avisen på hovedet, det så nok ens ud for ham, og så læste han halvhøjt: "Da dunte, da dunte, da dunte".

Når der var sportsfest i Svankær, havde Niels en fin dag. De unge mennesker havde deres sjov med at forære Niels penge, og dem ville han gerne have. De unge lod Niels vælge mellem en stor kobber-femøre eller en ti-øre, som jo ikke fyldte ret meget, og Niels tog altid den store femøre, så det syntes folk var meget sjovt. Engang prøvede min far også at lade Niels vælge, og han tog som altid 5-øren. Min far sagde så til ham, at ti-øren var dobbelt så meget værd, og Niels svarede: "Det vedder æ da godt, æ er sgu e tobli, men hvis æ tåer den, så er det e sjov mere, å så foer æ slet e flier pæng".

Vort modersmål er dejligt

Følgende lille episode fandt ikke sted i Lyngby, men efter jeg havde forladt byen og rejst til København. Sammen med min bror, Christian, havde jeg et aktieselskab, som forpagtede toldfrie kiosker på svenske og tyske skibe. Personalet var mest svenske og danske piger, og min bror og jeg havde tit sjov ud af at tale sammen på rawjysk dialekt, som ingen af personalet forstod en dyt af. Mærkværdigvis var det som om, at de svenske piger af en eller anden grund opfattede lidt af det, københavnernes absolut intet.

Blandt de ansatte var en ung pige fra København. Hun var meget dygtig, hurtig og sikker i sit arbejde, og vi satte stor pris på hende. Hun var meget livlig og fuld af humør, hun var kort sagt "skåes". En dag hvor hun rigtig rullede sig ud, spurgte jeg hende hvorfor hun var så opstemt. Min bror, som i det samme kom forbi, sagde henkastet i forbifarten: "Hun er owsen". Jeg kom til at grine og pigen ville vide, hvad det betød, men det var en jysk hemmelighed mente jeg. Siden hen sagde vi det desværre flere gange når hun var pjattet, og hun fik af gode grunde ikke at vide hvad det betød, da hun på alle måder var en både ærbar og ordentlig pige, det tog de svenske piger lettere på,

men det ragede ikke os, hvad de foretog sig i fritiden.

Men, men, men, så skete der noget. Vi fik besøg af min moster i en uges tid. Hun havde været gårdmandskone i nærheden af Bedsted, og naturligvis skulle moster da med en tur til Sverige. Hun spiste ved personalebordet sammen med os andre, og omtalte pige var der også. Pludselig spurgte hun mig - hvad er det nu du og din bror siger jeg er? Din moster ved nok hvad det betyder? For "tilfældet" anede jeg absolut ikke, hvad hun mente, og begyndte straks at tale om noget andet. Jeg kunne godt se, at hendes hjerne arbejdede med at huske ordet, og jeg bad til, at hun ikke kom i tanke om det, men desværre, så kom det, - jo, Knud og Mads siger jeg er "owsen", hvad betyder det? Moster var meget religiøs, og jeg så hende bedende ind i øjnene, og så pludselig begyndte hun at fnise og derefter at grine højt. Hun havde omgående opfattet situationen og det morsomme i den. Og så stak moster en nødløgn. Hun forklarede at det betød, at man var livlig, glad og frisk, og pigen bemærkede, at det var også det hun selv regnede med. Da moster gik fra borde, forærede jeg hende den største æske chokolade der fandtes i kiosken, og det sagde ikke så lidt.

Vi brugte aldrig mere det udtryk, men det VAR for sent. En morgen mødte pigen op på skibet og hun var hel bleg af raseri. Hun ville straks have sit tilgodehavende og dernæst forlade jobbet. Jeg spurgte naturligvis, hvad der var sket, siden hun tog sådan på vej, og vi kunne vel tale om tingene som vi plejede, men her var der ikke noget at tale om, og så kom det. Pigen havde været til en stor sølvbryllupsfest, hvor der var mange jyske gårdmandsfolk tilstede. Til festen fik de naturligvis meget at spise og der var dejlige vine til maden. På et tidspunkt slog pigen på sit glas for at holde en lille tale til sølvbrudeparret, og da der var så mange jyder tilstede, ville hun imponere dem med, at hun da også kunne jysk, så efter talen opfordrede hun gæsterne til at drikke ud, - for som hun sagde, selv blev hun altid så owsen, når hun fik vin. Der var død stille et øjeblik, men så begyndte folk at fnise og latteren bragede løs. Pigen

faster tog hende med ind i et værelse og spurgte, om hun ikke vidste hvad hun sagde, og hun kom så med sin version af ordet. Fasteren sagde, at "owsen" betød, at en ko var liderlig og ville ind under tyren. Hun ville også vide, hvem der havde lært hende den slags udtryk, og da det var opklaret, fik pigen det råd omgående at stoppe arbejdet hos de to sjofle fyre. Vi var naturligvis kede af, at det som var ment i sjov, skulle ende sådan, og vi ville nødtigt undvære hendes arbejdskraft. Jeg spurgte hende så, hvordan gæsterne havde syntes om talen? Og hun måtte jo indrømme, at den havde gjort stor lykke. - Ja, netop, sagde jeg, ingen af gæsterne glemmer nogensinde din tale, og jeg er helt sikker på, at de alle nu kender baggrunden for den, så det skal du ikke være ked af. Enden på det hele blev, at hun fortsatte hos os, og siden hen var hun ikke bleg for, hvis en af pigerne var "skåes" at bemærke til os: "Hun er owsen".

To spasmagere på rejse til Hamborg

I 1938 skulle min far på forretningsrejse til Hamborg. Min far var fiskeeksportør ved Lyngby Fiskeeksport, og det var i den anledning rejsen skulle finde sted. Med på turen var også fiskeeksportør Mulberg fra Esbjerg. Et stykke tid forinden havde bryggeriet Carlsberg haft et eller andet jubilæum, og i den anledning var der blevet præget en sølvmedalje til uddeling blandt bryggeriets forhandlere, - min far fik to, en til købmand Madsen og en til købmand Nielsen i Lyngby, og det var jo den samme person. På medaljens forside var navnet "Carlsberg" præget, og på den anden side var bryggeriets logo - solkorset, som senere blev kendt under navnet hagekorset. Jeg husker meget vel, at der på sodavandsflasker var en cirkel med et hagekors, og de første tyske soldater i landet bemærkede det også med glæde, men den glæde blev kort, for da bryggeriet blev klar over, at det nu var et symbol for nazismen, blev det ikke brugt mere, det forsvandt ganske enkelt fra bryggeriets produkter. Men nu var det i året 1938. Der var ingen krig, og Tyskland var inde i en rivende opblomstring, som Hitler fik æren for og måske ikke ufortjent på det tids-

punkt, ingen kunne i deres vildeste fantasi forestille sig hvad enden ville blive. Da Mulberg og far rejste til Tyskland tog de for sjovs skyld de to medaljer med. De boede på et fint hotel med levende musik i restauranten. Det havde de megen fornøjelse af. De var ikke fedtede med drinks til musikerne, og de lærte dem at spille en den gang populær melodi, hvor omkvædet lyder på dansk- fuld i går, fuld i dag, fuld igen i morgen, og til sidst var det sådan, at når de kom ind i restauranten, stoppede musikken straks med den melodi de var i gang med, og istemte den anden. Det havde de to spasmagere meget sjov ud af. Det skete også, at de tog de to medaljer på, og så blev de genstand for den dybeste respekt og fik en underdanig behandling lige meget hvor de viste sig. Tyskerne troede jo, at de var et par store "parteigenossen", når de lod hagekorset vende udad.

De havde alle tiders tur, og et års tid senere skulle Mulberg igen til Hamborg, da skulle min far dog ikke med, men det skulle fru Mulberg, og det var nok ikke med mandens gode vilje. Mulberg fortalte siden min far, at da han og fru trådte ind i restauranten, og musikken fik øje på ham, stoppede de straks og begyndte på - fuld i går, fuld i dag, fuld igen i morgen. Fru Mulberg syntes, at det da var underligt at de også kendte den melodi her i Hamborg, og Mulberg undrede sig også over, hvordan det kunne gå til.

Det mørkeste Jylland

Følgende oplevede jeg for mange år siden, og det viser med tydelighed, hvad i al fald ærkekøbenhavnere dengang troede om os mærkelige mennesker heroppe, og ikke mindst om vores endnu mærkelige spisevaner. De kunne jo om sommeren se, at der på tørresnorene rundt om hang tørrede torsk og rødspætter i skønsom blanding mellem lange underbukser (jo, de brugtes af mange også om sommeren) og andre feminine benklæder. De tænkte vel, at når vi kunne æde det, - ja, nok ikke underhylerne, men fiskene, så kunne man vente sig alt i mærkelige kulinariske retter. Det jeg vil fortælle om fandt sted for mange år siden, da jeg boede i Lyngby.

Min svoger, Poul Hammerich, med lille Bine, som københavnernes troede jeg stod og kogte levende.

Nabohuset var udlejet til et yngre københavnsk ægtepar, og dem kom vi efterhånden en del sammen med, fordi de var meget betaget af vore hunde. De havde et smalfilmsapparat, og det brugte de flittigt til at fotografere de to hunde, når de løb ude og legede. Den ene af dem var min jagthund, og den anden en lille sød rød hundehvalp, som vi havde i pleje. Den hed Bine, og de to københavnere kom tit over til os for at lege med hundene.

En aften, hvor jeg stod ude i bryggerset og var ved at koge en hummer, kom den unge frue på besøg. Jeg havde netop puttet hummeren i gryden og stod og holdt på grydelåget, da de jo spjætter lidt, når de kommer i vandet. Hun spurgte interesseret, hvad det var jeg lavede, og jeg forklarede at det var en hummer jeg kogte og at den skulle koges levende. Da jeg sagde det, blev hun ligbleg og vaklede over mod væggen. Jeg var klar til at gribe hende, hvis hun besvimede. Jeg skyndte mig at forklare hende, at det ikke var så slemt, når blot vandet var spilkogende og den kom i med hovedet først, idet blodet koagulerede omgående. Den følte ingenting, og at den spjættede med benene og slog med halen nede i gryden skyldtes kun nervesammentrækninger. - Hun så ikke ud til at få det bedre ved den forklaring, og da der ikke kom flere lyde fra gryden, lindede jeg på låget og bad hende komme hen at kigge, men så var

hun ved at besvime igen. Jeg sagde så overtalende: ”Jo kom nu, den ligger helt stille nu, den bevæger ikke engang benene, kom og se hvor fin rød den er”. Hun dristede sig så hen og skottede ned i gryden og råbte derpå lettet - jamen det er jo en hummer. Jeg ville så vide, hvad hun havde forestillet sig, og så kom det, - jeg syntes du sagde en HUND, - jeg troede det var BINE du kogte.

Ak ja, så forstod jeg bedre hendes voldsomme reaktion.

Torskegilde i Sognerådet

I nogle år, sad jeg i sognerådet. En årlig tilbagevendende begivenhed var det der populært kaldes ”torskegilderne”, hvor skatteydere blev tilkaldt for at gøre nærmere rede for deres selvangivelser. Det var aldrig de store sager det drejede sig om, og alt blev for det meste ordnet i fred og fordragelighed. Det der nogle gange kunne volde lidt besvær var privatforbruget, som der godt kunne være forskellige opfattelser af.

Ind imellem de tilkaldte, kunne der godt være enkelte personer, som var ret stridbare, og absolut anså os for nogle ”grimme kæel”.

Engang hvor vi således havde tilkaldelser og var færdig med en mand, spurgte Ove Lykke, hvem den næste var, og da han fik det at vide, sukkede han dybt og sagde, - ”at no for vi en hulens kjæeb”. Kassereren Troels Ifversen bad om at han måtte ordne det hele, vi skulle blot alle tie stille, og det fik han lov til. Troels stillede sig lige inden for døren, og da manden kom ind, trykkede Troels ham hjertelig i hånden og bød velkommen og bad manden sætte sig ned. Troels sprang hen og trak stolen ud for ham, bød på en cigar, og spurgte om han sad godt. Manden vrissede, at ”det er da satans, så beløven do er”, og Troels svarede, at her behandlede man de faste kunder godt.

Så skulle vi til selve behandlingen af mandens selvangivelse, og Troels begyndte nogenlunde således: (Det er klart, at jeg efter de mange år ikke kan den nøjagtige ordlyd, men meningen fremkommer i det mindste) altså, Troels sagde: ”Du er simpelthen den bedste landmand vi har i kommunen, ingen har bed-

re forstand på landbrug end du har, og du passer den flittigt, vi kan derfor ikke forstå, at ham, og så nævnede han en person, som har en landejendom næsten bestemt magen til din, men nok ringere, men ikke så dygtig en landmand, kan få mere ud af sin bedrift, det kan jo ikke være rigtigt, så det må ligge i dit lave privatforbrug. Manden så helt oplivet ud, og gik med til at privatforbruget blev forhøjet, og han pulsede lystigt på cigaren, da han gik derfra i bevidsthed om, at landbrug, det havde han forstand på.

Min forgænger i sognerådet, som repræsentant for Lyngby, var Christoffer Krogh. Han var en meget hyggelig og jovial mand, og da vi første gang efter hans afgang skulle have tor skegilde, savnede de øvrige genvalgte sognerådsmedlemmer ham åbenbart til frokosten kl. 12. Troels foreslog derfor, at der blev tilsendt ham en formel tilkaldelse til ligningskommissionen. I en sådan tilkaldelse står der jo, at vedkommende skal medbringe dette og hint til brug for ligningskommissionen. Stoffer fik så den officielle tilkaldelse til møde kl. 12. Endvidere: "Til brug for ligningskommissionen bedes De medbringe 12 grønne Tuborg". Og Stoffer kom grinende ind ad døren ved 12 tiden, med en margarinekasse under armen, som indeholdt det ønskede i hans tilfælde henhørende.

En misforståelse

Der var også en anden lille sjov episode, hvor en misforståelse blev opklaret.

Ude på tyskernes efterladte batteri, voksede der i årene efter krigen mange blækhatte, som er en meget lækker spisesvamp. En dag ville jeg så på svampejagt, og da jeg gik gennem butikken med en spånkurv over armen, med en stor brødkniv i kurven, ville Ejner, som befandt sig i butikken, vide hvor jeg skulle hen således udstyret. Jeg svarede så, at jeg ville på jagt efter blækhatte ude på batteriet. Ejner gloede på mig og ville så vide, hvad i alverden jeg ville bruge dem til. Da jeg forklarede, at jeg ville spise dem, udbrød han: "Føj for den lede, sådan nøj ku æ e fo i mi lyw fo aldrig det". Det overraskede mig ikke spor, for mange i Lyngby

*Karen Nielsen f. 23/12 1906 - d. 3/1 1989.
Drengen på billedet er sønnen Christian Munk Nielsen. Karen var gift med Einer Nielsen.*

betragede svampe eller "skorhatte" som de kaldtes som det rene edder og forgift.

Ejner sagde så, at han godt var klar over, at der var mange af dem ude på batteriet for det havde han selv set, og han fortalte: "For få dage siden var jeg på jagt og sad ude på batteriet på en brink, da der pludselig dukkede en op foran mig, jeg tænkte på at give den et skud, men nænnede det ikke, da den var så pæn". Jeg tænkte ved mig selv, at det dog var en voldsom måde at drive svampejagt på, og Ejner fortsatte: "Så sad jeg længe og kiggede på den, og den kiggede på mig med sine små sorte øjne, så løb den lidt frem og tilbage, hvorpå den forsvandt under jorden igen". Så fik jeg mine anelser, og spurgte Ejner, hvad han egentlig mente, det var jeg ville på jagt efter, og han svarede: "Lækatte". Ja, ja, det lyder også næsten ens, og da misforståelsen var opklaret, kom vi begge til at grine, så tårerne trillede ned ad kinderne.

Tilbageblik

Til min næste fødselsdag bliver jeg 70 år, støvets år, som det engang kaldtes. Således er det vel ikke mere. Folk bliver på grund af bedre livskvalitet, kost og almen hygiejne væsentlig ældre for manges vedkommende, men alligevel, de sidste milepæle vinker forude, og det kan der ikke ændres på. Når man er ung, tænker man ikke på, at det hele engang er slut. Det ligger så langt ude i fremtiden mener man, men tiden går hurtigere end vi tror, og så kommer minderne om det der nu er fortid i ens liv, alle de gode og glade minder og oplevelser. Heldigvis er fotografiapparatet opfundet, så mange glade stunder er gemt for eftertiden. De fleste af disse fotografier jeg bringer, var egentlig beregnet for mine egne børn og deres efterkommere, så de kan se, hvordan det gik til da bedstemor og bedstefar var unge, måske olde-
mor og oldefar siden hen, for ikke at sige tip-
o.s.v., men på mange af disse billeder optræder mange andre personer, og som har interesse for netop deres efterkommere, så derfor vil jeg vise dem.

Om ikke så lang tid, er der ikke flere tilbage af de oprindelige beboere i Lyngby. Husene er overtaget af i mange tilfælde folk, som ikke kender noget til Lyngby og dens historie, men sikkert også for dem vil det være interessant at læse om, hvordan det var engang. Og hvad med om 100 år hvor alting skulle være glemt ifølge en berømt digter? Da mener jeg det må være spændende, at kunne læse om livet i en lille by, som det var engang.

*Tidens tand så ubarmhjertigt iler
over stok og sten så rask af sted
og tidens tand den aldrig hviler
vi har alle kuns at ile med.
(frit efter P. Sørensen-Fugholm)*

En tandudtrækning hos doktor Toft anno 1938

Som barn fik jeg engang som så mange andre børn en forskrækkelig tandpine i en hul kindtand. De første tænder fik almindeligvis lov at passe sig selv, til de måtte vige pladsen for de blivende tænder. Det var de færreste der gik til

tandlæge, og ualmindeligt var det ikke, at unge mennesker fik gebis til konfirmationen. Det er der heldigvis rettet meget på nu om dage.

Da jeg havde gået i nogle dage og krykket på grund af tandpinen, og det ikke hjalp med hverken en varmpude eller pulver kom det på tale, at det nok var det bedste, at doktor Toft trak den ud. Det var jeg bestemt ikke glad for, selv om jeg så slap af med tandpinen, og selv om far lovede mig, at jeg måtte sidde på hans skød, mens udtrækningen foregik, var jeg ikke helt overbevist om det nu var klogt at gå med til det. Her skal lige indskydes, at der ingen bedøvelse fandt sted. Først da det blev lovet mig, at jeg måtte få en rund chokoladeispind når vi kom til Vestervig, lod jeg mig overtale. Thi en rund chokoladeispind var en sjældenhed. Hver søndag fik vi børn en almindelig rund ispind, som kostede 10 øre, men den anden kostede 15 øre, og det skete nok højest en to tre gange på en sommer at man opnåede den lykke at få sådan en. Det var næsten kun når der var gæster på besøg, og de så spenderede luksusudgaven.

Læge E. Toft, Vestervig.

Da dagen oprandt og vi skulle til Vestervig, blev en pude bundet rundt om stangen på fars cykel, så jeg kunne sidde nogenlunde komfortabel på den lange tur. Det var en strålende varm forårsdag med ikke en sky på himlen, men jeg syntes ikke solen skinnede helt som den plejede, og det blev ringere alt som vi nærmede os Vestervig.

Vel ankommen dertil fik jeg straks min ispind, da det ikke var godt at få den efter tandudtrækningen, da alt det kolde i munden kunne give betændelse i såret. Ispinden smagte slet ikke så godt som den plejede, og jeg trak fortæringen ud så længe jeg kunne for at udsætte det uundgåelige, men til sidst blev jeg dog færdig, og vi gik op ad trappen til doktoren.

Toft fik at vide, hvad vi var kommet for, og da han havde fundet nogle modbydeligt udseende tænger frem, bad han mig tage plads i stolen. Far satte sig så først og jeg tog plads på hans skød. Toft fandt en tang frem og bad mig gabe op, idet han dog bemærkede, at han ikke trak tanden ud lige med det samme, han skulle blot prøve om det var den rigtige tang. Jeg gabe op idet jeg tænkte, at jeg nok fik lidt udsættelse endnu, da det da skulle være under

ligt, om han ramte den rigtige tang første gang, da der jo var flere at vælge imellem. Jeg mærkede at far beroligende lagde armene om mig i et fast greb, så mine arme blev holdt tæt ind til kroppen. Tangen blev klemt om tanden og klemte hårdere og hårdere, og pludselig følte jeg en hvidglødende smerte og hørte en knasende lyd, og da jeg brølede "av" stod dr. Toft med tanden i hånden. Det var overstået. Efter at såret var klemt lidt sammen, kom han med en glaskrukke og bød mig et rundt bolche, som blev kaldt stikkelsbær, og far og jeg begav os udenfor.

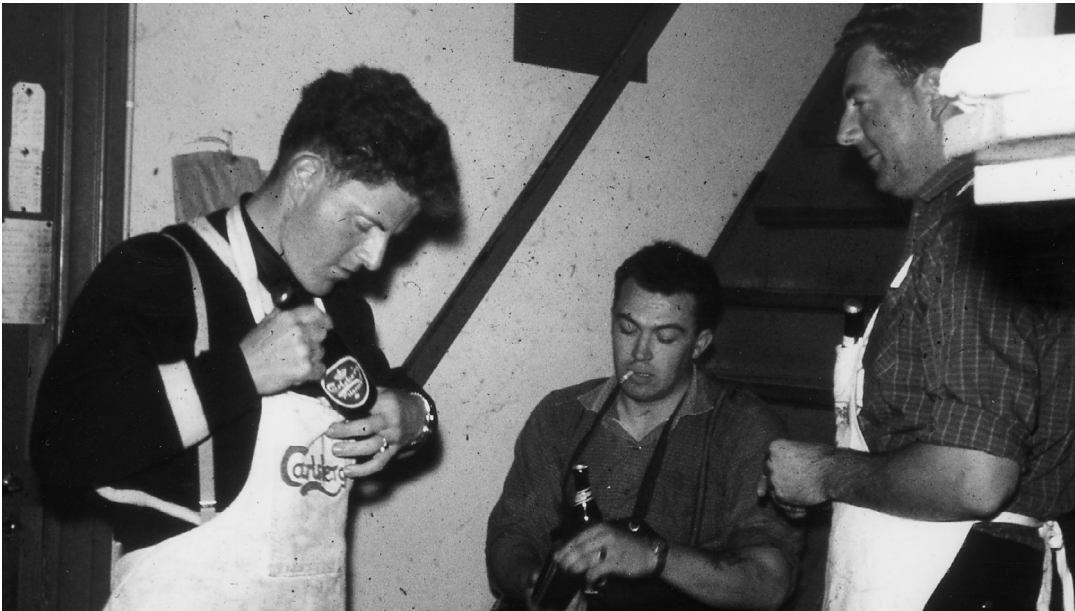
Da vi kom ud på trappen var der pludselig ingenting i vejen med solskinnet, og da det hele nu var overstået, bemærkede jeg venneselet til far, mens jeg suttede på "stikkelsbærret" at "æ dowter er gjæw, han ga mæ brøesukker" hvortil far listigt bemærkede, at det gjorde han nok, fordi han håbede snart at se mig igen, for tænderne rådnede jo af bolcher. Da jeg hørte det, spyttede jeg "bærret" ud øjeblikkeligt, så det trillede hen mod apoteket. Jeg havde ikke tænkt mig at blive kunde hos doktor Toft mere i den anledning.

Fra min 30 års fødselsdag. Allerede fra morgenstunden myldrede det ind med gratulanter. Her er det turister, som har nolet en åre nede på stranden og dekoreret den flot, og den skulle strandfogeden have. Jeg ved ikke hvem de er, men den lille pige er min datter Tritte.

Gaven vises frem i butikken. Vi havde ikke inviteret gæster, men dækket op til 30 om aftenen derhjemme. Der kom over 50 til spisning, men da det bestod af ost og rødvin, var det nemt at traktere alle.

Her er mine tre pakhuskarle. Det var således når der om sommeren var meget travlt, var de unge fiskere flinke til at passe benzintanken og bringe varer ud til sommerhusene. Her er åbenbart en ledig stund, for de klunser på bunden af en ølkasse. De repræsenterer henholdsvis bryggerierne Carlsberg, Ceres og Tuborg kan jeg se på forklæderne.

F.v. Christian Munk, Anders Iversen og Magnild Kruse. Anders Iversen f. 2/2 1942, død d. 17/12 1993.

*3 svogre i en hyggestund efter lukketid. F.v. Jeg selv, Poul Hammerich og Jørgen Fink.
Begge mine svogre er døde.*

En søndag formiddag uden for butikken. Selv om butikken egentlig skulle være lukket om søndagen, havde vi åbent fra kl. 10 til 12, for når de unge fiskere var hjemme skulle de have tobaksvarer, gummitøj, handsker, og meget mere samt have deres biler tanket op. Derfor var det nemmere at have åbent et par timer i stedet for at bruge hele søndagen.

F.v. jeg selv, Niels Jacob Jørgensen, Jens Krogh, Egon Kruse og Magnild Kruse, Hundene er Miki og Zita, og de ser også ud til at nyde tilværelsen. Egon Kruse f. 18/4-1930 død den 15/9 1994

*Der rafles i butikken ved juletid.
F.v. Egon Kruse, Anker Iversen, Jos Josefsen og
Konrad Christensen.
Anker Iversen f. 26/11-1931 død d. 28/6-1992.*

*Min lille nevø, Jørgen Fink hjælper onkel med
at blande knallertbenzin*

*I Lyngby havde vi en dejlig tradition. Pinsedag og grundlovsdag gik voksne og børn ud i klitterne med
madkurv, kaffe eller hvad de nu medbragte og havde så en god dag hvis vejret var godt. De voksne
kunne så spise og snakke, mens børnene legede i sandet eller gængede i træerne, det var ren råhygge.
Billedet er fra en grundlovsdag. F.v. Inger R. Sørensen, Sonja M. Nielsen og min søn Manne.
Min hund, Zita, ser også ud til at nyde tilværelsen.*

Et år var der bryggeristrejke, så der hverken kunne fås vand eller øl. Så kom Sigfred og drengen Karsten demonstrativt med en kæp over skuldrene, hvor der i en snor hang en grøn Tuborg og en rød sodavand. De manglede ikke noget. Det skulle vi andre heller ikke. Ingefred havde medbragt en halv flaske snaps til kaffepuncher til os alle. Jeg hældte et skvæt i kaffen og smagte på det, - det smagte af det bareste ingenting. Da Ingefred også smagte udbød hun: Åh, det er den skår (skarn) til Søren, han hår dråkken æ brønvin å hældt vand i æ flaesk". Og det var ganske rigtigt, men skit pyt, vi havde da kaffen. Sigfred Jensen f. 23/12 1922 død 17/2 1995.

Her bygger fra venstre Sonja M. Nielsen, Lars Kruse, Knud M. Nielsen og Thøger Kruse æresport. Anledningen til portbyggeriet fremgår tydeligt af indskriften på overliggeren, med mindre folk er støreblinde. Det får mig til at tænke på en episode for mange år siden, og som jeg har fået fortalt. Fiskerne lå på havet en vinterdag, da de blev præjet af en stor damper. Det skete ikke sjældent, at de store skibe stoppede op for at få frisk fisk, og betalingen var altid røgvarer og whisky eller genever. Da skibet var på siden af motorbåden, samlede en af fiskerne hænderne for munden som en råber og råbte op til broen på "udenlandsk". "Hvo komst sie from?" Styrmanden som stod oppe på broen med en råber råbte tilbage: "Hva faen mand, kan De ikke læse?" Da der blev kigget nærmere efter stod der med tre meter høje bogstaver K Ø B E N H A V N over det meste af skibssiden. Styrmanden råbte så og spurgte, om der var meget sne inde på land, og samme mand råbte tilbage, at der er tre til fire meter sne. (Det skulle have været centimeter, men det kan jo fejle) Styrmanden råbte tilbage: "Det er faeme løgn, hvad fejler De egentlig mand?". Nå, men de fik da byttet varer.

Og hermed slutter så serien "Westen for Leibak".